

КРИВИЧНО ДЕЛО УГРОЖАВАЊА СИГУРНОСТИ

Првостепени суд је огласио окривљеног кривим за кривично дело угрожавања сигурности из чл. 153 КЗ зато што је претио оштећеној, са којом је још од раније био у свађи, да ће да је убије као и да ће да побије и чланове њене породице и притом два пута опалио из пиштоља типа „МГ“ држећи исти уперен према њој.

Решавајући по жалби окривљеног против наведене пресуде, другостепени суд је стао на становиште да у изложеном утврђеном чињеничном стању нису остварени сви елементи крив. дела угрожавања сигурности те да у радњама окривљеног не стоји крив. дело које му се ставља на терет с обзиром да је употребљено средство (пиштољ типа „МГ“, који се не гуни бојевом муницијом већ специјалним капислама) објективно неподобно да угрози нечији живот или тело, при чему и изјава окривљеног оштећеној да ће да је убије а такође и чланове њене породице губи карактер озбиљне претње када је после не следило пуцање из пиштоља који је сасвим неподобан да произведе било какву озбиљну последицу у односу на живот или тело. Околност да је окривљени оваквим својим радњама изазвао код оштећене страх, чак и јачег интензитета, не даје, по мишљењу другостепеног суда, оваквом понашању карактер озбиљне претње у смислу чл. 153 КЗ јер је за постојање озбиљне претње потребно да се употребљеним средством могла заиста објективно да угрози сигурности оштећене што у конкретном случају није уопште било могуће.

Сав. врх. суд, решавајући по захтеву за заштиту законитости по овоме предмету, укинуо је наредену пресуду и предмет вратио другостепеном суду на поновну одлуку. У својој пресуди Сав. врх. суд стао је на становиште да у конкретном случају стоје сви елементи крив. дела угрожавања сигурности из чл. 153 КЗ због тога што по мишљењу овога суда за постојање наведеног крив. дела није неопходно да је окривљени стварно мислио да оствари своју претњу као и да је средство којим је претио стварно подобно да се њиме неко лиши живота, телесно повреди или да му се здравље наруши већ је довољно само то да је претња по своме карактеру и с обзиром на конкретне околности објективно подобна да изазове страх и осећање личне несигурности, угрожености или неспокојства. Све ово утолико пре што је објект овог кривичн. дела лична сигурност због чега се ово крив. дело и сматра као крив. дело против слободе и права грађана, а несумњиво је да претње као што је ова која је у конкретном случају употребљена, повређују слобду грађана и њихово право на миран живот, тако да се и претња ове врсте може сматрати као озбиљна претња јер је подобна да у онога коме је упућена изазове уверење да може да буде и остварена и тиме створи осећање личне несигурности. У конкретном случају, према мишљењу Сав. врх. суда, претња је управо била таква јер је окривљени поред изјаве оштећеној да ће да је убије као и чланове њене породице још и пуцао два пута из пиштоља „МГ“, очигледно желећи тиме да његова претња буде озбиљно схваћена и да оштећену на тај начин застраши, што је и постигао с обзиром да је кривично дело учињено ноћу и да је пиштољ „МГ“ по своме спољном изгледу као и по звуку који производи при опаљењу веома сличан правом пиштољу, тако да је оштећена услед тога могла да дође у стање страха, препаста и личне несигурности, јер је под таквим околностима била убеђена да се њен живот, као и животи чланова њене породице, налазе у непосредној опасности.

(Пресуда Сав. врх. суда Кз 89/62 од 21 новембра 1962. (1).

1. Кривично дело угрожавања сигурности из чл. 153 КЗ представља једно од основних крив. дела против слободе и права грађана (2). КЗ одређује ово крив. дело као угрожавање сигурности неког лица озбиљном претњом да ће се напасти на живот или тело. На сличан или нешто друкчији начин одређено, ово крив. дело познато је и у крив. законодавствима других земаља. Тако, на пример, у КЗ РСФСР (чл. 207) ово крив. дело је одређено као претња убиством, nanoшењем тешких телесних повреда или уништавањем имовине паљевином уколико постоји оправдана бојазан да до остварења ове претње дође, у француском КЗ (чл. 306), као претња убиством, телесном повредом или било којим нападом на личност која треба да је учињена писмено или на други сличан начин, у немачком КЗ (чл. 241) као претња извршењем крив. дела, у италијанском КЗ (чл. 612) као претња противправним делом, у швајцарском КЗ (чл. 180) као тешка претња којом се узбуди или уплаши неко.

2. Када се има у виду појам овог крив. дела како је он у нашем КЗ одређен онда се на теоријском плану а такође и у практичној примени поставља више питања у односу на појам „озбиљне претње“ која се појављује као конститутивни елемент за постојање овог крив. дела. Пре свега, поставља се питање какво треба да је зло којим се прети, затим да ли је неопходно да је претња од стране пасивног субјекта озбиљно схваћена, да ли учинилац крив. дела треба да стварно има намеру да своју претњу оствари, и најзад, да ли претња у смислу овог крив. дела мора да буде уопште остварива тј. да ли у случајевима када се при претњи поред вербалних изјава указује и на средство или начин евентуалног остварења претње треба да је остварење претње тим средством односно тим начином могуће. Управо ово последње питање било је различито третирано у пресудама које се односе на наведени случај из наше судске праксе, при чему су по овом питању заступана супротна становишта, што управо и указује на могућност различитог схватања ове одредбе КЗ, а тиме и на потребу теоријског разматрања овог проблема у нашем кривичном праву.

3. За постојање крив. дела угрожавања сигурности КЗ захтева постојање озбиљне претње да ће се напасти на живот или тело али не одређује ближе какав тај напад треба да буде, на проузроковање каквих последица треба да је управљен и какав интензитет опасности за живот или тело треба да садржи. Стога се може узети да то може да буде сваки напад на живот или тело, али с обзиром да претња треба да је озбиљна несумњиво је да учинилац крив. дела треба да прети неким значајнијим злом у односу на живот или тело пасивног субјекта (3) а не и злом чије би евентуално остварење представљало повреду сасвим малог интензитета.

(2) У страним крив. законима ово крив. дело обично се сврстава у групу крив. дела против слободе (италијански, немачки, швајцарски) али и у неке друге групе крив. дела, на пример, против јавне безбедности (РСФСР) или против личности (француски).

(3) Напад којим се прети треба да буде управљен против живота или тела лица коме се прети (в. др. Ј. Таховић: Коментар Крив. законика, II издање, Београд, 1962, с. 291); али постоје и схватања да се он може да односи и на друга лица. на пр. блиске сроднике (в. Т. Живановић: Основи крив. права, Посебни део, књ. I, св. I, Београд, 1938, с. 103).

Противправност овог напада несумњиво мора да постоји па КЗ то посебно и не наглашава (4).

4. Озбиљна претња не значи да учинилац мора да има и стварну намеру да је оствари. Довољно је да он ставља у изглед пасивном субјету њено остварење јер већ само такво понашање учиниоца ствара у пасивном субјекту осећање угрожености и изазива неспокојство у погледу његове личне сигурности која је управо и објект кривичноправне заштите код овог крив. дела. Ово схватање углавном је усвојено и у кривичноправној теорији (5).

5. Међутим, спорно је питање да ли претња треба да је озбиљно схваћена од стране пасивног субјекта. Према једном схватању није од значаја да ли је пасивни субјект схватио претњу као озбиљну и да ли се с обзиром на то осетио угроженим већ је довољно да је претња објективно таква да може да угрози осећање личне сигурности без обзира да ли је у конкретном случају имала такво дејство (6). Према другом схватању претња треба да је изазвала у пасивном субјекту осећање угрожености (7). Ово друго схватање, с обзиром на наш КЗ, појављује се као оправданије. Ако се има у виду да КЗ ово дело сматра као крив. дело против слободе и права грађана и инкриминише га у циљу заштите личне слободе која се манифестује и осећањем личне сигурности, онда је несумњиво да је за постојање овог крив. дела потребно да је до стварања осећања угрожености личне сигурности стварно и дошло а да би у супротном постојао само покушај који са гледишта КЗ није кажњив (8). Ово утолико пре што КЗ одређује да се за ово крив. дело гоњење предузима по предлогу чиме у извесном смислу оставља пасивном субјекту да цени опортуност кривичног гоњења.

6. Посебно је питање да ли је у случајевима када се при претњи да ће се напасти на живот или тело указује и на евентуални начин или средство овог напада потребно да је односним средством или на такав начин стварно могуће остварити претњу. И по овом питању у теорији постоје супротна мишљења а таква супротна мишљења дошла су до изражаја и у наведеним пресудама. Према схватању извесних аутора, за постојање овог крив. дела потребно је да је претња стварно остварива, те да претња неподобним средством или неподобним начином извршења претње није озбиљна претња која је потребна за постојање овог крив. дела (9). Насупрот томе, други аутори истичу да је за постојање овог крив. дела довољно да претња објективно изгледа као остварива те да пасивни субјект осно-

(4) У неким крив. законцима, на пример у италијанском изричито се указује на претњу противправним делом (в. L. Franchi: Codice penale e Codice di procedura penale, V edizione, Milano, 1934, p. 103).

(5) В. Б. Златарић: Крив. законик у практичној примени, II св. Загреб, 1958; с. 138; др. Т. Живановић: н. д., с. 103; R. Gagnaud: Traité théorique et pratique du droit pénal français, tome V, III éd., Paris, 1924, p. 289.

(6) Др. Т. Живановић: н. д., с. 102, Schönke — Schröder: Strafgesetzbuch, Kommentar, 7 Aufl., 1954, p. 674.

(7) Др. Ј. Таховић: Крив. право, Посебни део, III изд., Београд, 1961, с. 125; др. В. Златарић: н. д., с. 138; швајцарски КЗ на ово изричито указује (в. А. Panchaud: Code pénal suisse annoté, Lausanne, 1951, p. 110).

(8) Уп. Б. Раванић: Угрожавање сигурности иц чл. 153 КЗ, „Гласник Адвокатске коморе у А. П. Војводини“, Нови Сад, бр. 7/1959, с. 24.

(9) Др. Т. Живановић: н. д., с. 102.

вано може да верује у могућност њеног остварења, па да претња добије карактер озбиљне претње која је за постојање крив. дела угрожавања сигурности потребна (10).

7. При решавању овог проблема треба поћи од предмета кривично-правне заштите који се имао у виду при инкриминисању овог крив. дела. Одређујући крив. дело угрожавања сигурности као крив. дело против слободе и права грађана КЗ јасно указује да је предмет заштите код овог крив. дела осећање личне сигурности као једне од компонената личне слободе грађана (11). Ово осећање несумњиво да може да буде нарушено односно угрђжено и претњом која се не може да оствари на предочени начин или средством на које се указује ако према постојећим околностима пасивни субјект основано може да претпоставља њену остваривост. До овог закључка се долази и због тога што се код овог крив. дела угрожава сигурност претњом да ће се напасти на живот или тело те није потребно да живот или тело буду стварно и угрожени. При супротном схватању овог крив. дело би се појављивало као крив. дело против живота и тела а не као дело против слободе и права грађана, па би у систематици КЗ добило место међу крив. делима угрожавања живота и тела. Поред тога, треба имати у виду да је за постојање овог крив. дела довољна и сама претећа изјава тако да евентуална неподобност средства на које се указује као на средство остварења претње не значи да претња можда неће бити остварена и неким другим средством или на неки други начин.

Др. Мирослав Ђ. Ђорђевић

(10) Б. Раванић: н. д., с. 26; Schönke — Schröder: op. cit., p. 673 Н. Weizel: Das deutsche Strafrecht, sechste Aufl., Berlin, 1954, p. 270; R. Garraud: op. cit., p. 289.

(11) Објашњења уз Нацрт Крив. законика изд. „Службеног листа ФНРЈ“, Београд, 1951, с. 306; др. Ј. Таховић: Крив. право, Посебни део. III изд., Београд, 1961, с. 125; Б. Раванић: н. д., с. 23 и сл., Н. Weizel: op. cit., p. 270.